

MESURA DE GOVERN

“Pla d’equipaments del districte de Sants Montjuïc 2017-2027”

Districte de Sants-Montjuïc
Juliol del 2016

INDEX

01. Introducció	2
02. Justificació de la mesura	3
03. Objectius de la mesura	4
04. Metodologia	5
05. Fases i calendari	9

01. INTRODUCCIÓ

L'estimació de les necessitats d'equipaments públics, per donar servei a les necessitats pròpies i a les demandes de la ciutadania, no es poden establir únicament en termes d'ajust entre oferta i demanda, aplicant-hi una lògica de mercat. De fet, un dels pilars en què se sustenten les polítiques públiques als països amb economia de mercat, ha estat precisament intervenir des del sector públic, per modular les mancances del mercat en la provisió dels equipaments públics. Si es parteix de la premissa que els serveis públics han de tendir a assolir la condició de serveis bàsics i universals, a un nivell equiparable al que tenen altres serveis bàsics com els educatius o els sanitaris, la demanda potencial d'aquests serveis s'assimila al conjunt de la població.

La consideració de servei bàsic, s'ha de construir partint d'un consens a l'entorn de les polítiques públiques que han propiciat la forta implicació dels governs locals en la implantació d'equipaments, i la prestació de serveis que la llei els reconeix de manera facultativa. No obstant això, també resulta obvi que aquest increment no es pot projectar fins a l'infinit. La determinació de les necessitats també s'ha de fer, evidentment, tenint en consideració els components i les característiques de la demanda. El fet que les polítiques públiques plantegin una expansió de l'oferta de serveis com a estratègia per impulsar la participació de la ciutadania, no justifica en cap cas que això es faci d'esquena als interessos i a les demandes de la ciutadania mateixa.

És evident que cal evitar una proliferació d'equipaments amb perill que esdevinguin infrautilitzats, ja que això comporta un mal ús evident dels recursos públics, escassos i limitats per definició. Com també és evident que els equipaments han d'estar pensats per qui els ha d'utilitzar conjuntament amb l'administració.

Per tant, en la determinació de les necessitats i dels dèficits d'equipaments s'han pres en consideració els criteris següents:

- Anàlisi de l'oferta actual, en aquests necessitem que l'anàlisi, no només estigui en termes quantitius, per a garantir la qualitat dels equipaments existents i doni resposta a les necessitats reals del districte de Sants-Montjuïc.

- Demanda potencial i anàlisi dels hàbits.
- Capacitat de gestió i viabilitat econòmica.
- Estudi de l'evolució i de la regeneració del col·lectiu o col·lectius a qui va dirigit aquell espai.
- Analitzar les possibilitats dels "Open Buildings" (edificis oberts) en sentit a la diversificació d'activitats en l'espai o en el temps.

Durant el treball de recerca previ s'ha pogut detectar que al districte de Sants-Montjuïc hi havia un pla d'equipaments realitzat al gener de 2005 i amb un període de validesa de 7 anys de 2004 a 2011. Aquest Pla es limitava a fer inventari dels equipaments existents i indicar els criteris d'actuació específics o generals que regien en cada àmbit.

Per altra banda, hi ha el **Pla d'equipaments de la Marina** elaborat entre els anys 2013 i 2014 que va sorgir de la necessitat de planificar els equipaments per a la Marina del Prat Vermell. Aprofitant-se aquesta circumstància es va decidir ampliar l'estudi i fer-lo també per a la Marina de Port. No deia quins equipaments es necessitaven sinó que aportava dades sobre la demografia, els hàbits, l'estructura de territori i finalment llistava per ordre de prioritats les necessitats dels equipaments en funció dels i les usuàries a qui anava adreçat.

A més a més, pel **Poble-sec**, ja s'ha encarregat una primera aproximació que servirà de base per elaborar un pla d'equipaments que s'incorporarà dins d'aquest Pla general de Districte que aquí es planteja.

I no s'ha obviat tampoc l'existència de plans i anàlisis ja realitzades en els darrers anys:

- Els *Plans Estratègics de Futur*, elaborats l'any 2010, en el marc dels Consells de Barri, i com a desenvolupament de la mesura de govern "*Els barris de Barcelona*". Aquesta mesura, aprovada el novembre del 2008, va dur a la redacció dels *Plans Estratègics de Futur*. Aquests plans de futur van establir les principals estratègies per als barris, tot identificant les seves necessitats, activitats i dinàmiques a mig i llarg termini, amb un horitzó temporal comprès entre el 2010 i el 2020. En aquest sentit van ser concebuts com a un document de planificació estratègica. Tot i que el seu abast anava més enllà de les necessitats d'equipaments, és evident que aquestes hi tenien un pes molt important. El canvi de govern municipal a partir de les eleccions de 2011 va significar l'aturada del procés que havien endegat els Plans de Futur.
- El segon és el PAD de districte que hem elaborat amb tot un conjunt de dinàmiques participatives que ens han donat diversos resultats. La primera fase va començar al desembre del 2015 en les diferents comissions de seguiment on es va començar el PAD amb les entitats que normalment participaven activament en les reunions del districte. En elles es va fer una dinàmica on, no només es va parlar de necessitats, sinó que els propis veïns van prioritzar a través de debats algunes de les actuacions, entre aquestes demandes van aparèixer molts equipaments. La segona fase, de febrer a abril, es van realitzar diferents debats a tot el territori, buscant llocs i formes noves per apropar la ciutadania a les polítiques públiques. Per últim el procés a través de la plataforma web "*Decidim.Barcelona*" va acabar de perfilar els desitjos i demandes dels veïns i les veïnes del Districte.
- Per últim els plans d'equipaments elaborats per les àrees centrals de l'Ajuntament. Com el pla de Biblioteques o el d'equipaments per Gent Gran, entre d'altres.

02. JUSTIFICACIÓ DE LA MESURA

En aquesta legislatura, en el consell plenari ordinari del 5 de maig del 2016, el Govern del Districte de Sants-Montjuïc va agafar el compromís d'avançar en l'elaboració d'un Pla d'Equipaments i poder tenir un

calendari i una proposta de treball abans del finalitzar l'any 2016. Al PAD per la legislatura 2015-2019 també es planteja aquest compromís amb els equipaments del barri.

Actualment, el Districte es troba en una situació creixent pel que fa a equipaments en execució i planificats a curt o mig termini. El Pla director d'equipaments és una eina de planificació global, que recull les necessitats i disponibilitats d'un àmbit territorial i proposa un pla d'inversions a curt, mitjà i llarg termini per adequar i optimitzar les dotacions existents i, si cal, crear-ne de noves. Dins aquest cicle inversor de l'obra pública, el Pla director d'equipaments és una eina que s'emmarca clarament en la primera fase del cicle, la fase de promoció: on som ara i cap a on volem anar.

El Pla director d'equipaments analitzarà el concepte d'equipament, tal com es defineix en el Reglament de la Llei d'urbanisme, excloent-ne l'anàlisi i la diagnosi dels serveis tècnics i de transport i els habitatges dotacionals públics, entenent també aquests segons la definició que se'n fa en el mateix Reglament com a sistemes diferenciats. Ara bé, és també objecte del Pla director d'equipaments, no només aquell equipament que es troba en sòl d'equipaments segons el planejament vigent, sinó també aquelles edificacions o parts d'una edificació (baixos, locals...) on, tot i estar en sòl d'altres usos, s'hi duen a terme activitats o estan destinats a usos específics i propis d'un servei a la ciutadania. En tots dos casos, la titularitat pot ser pública o privada. Si bé en l'anàlisi i la diagnosi del Districte tindrem en compte totes dues titularitats, en tant que estan oferint serveis a la ciutadania, les propostes es faran sobre sòl o edificacions públiques. Excepcionalment es pot donar el cas de proposar estudiar la viabilitat, mitjançant conveni amb l'entitat propietària, d'inversió per a la millora d'equipaments privats consolidats al Districte (ex. ateneus o teatres privats) o bé d'equipaments de lloguer.

La Carta Municipal de Barcelona, en el seu article 8, estableix l'obligació per part del govern de fomentar la participació ciutadana. Una participació ciutadana que tal i com afirma l'article 30.1 del Títol IV, Capítol, I té com a principi general implementar-se en "les matèries que afecten més directament la qualitat de vida dels ciutadans". El pla d'equipaments afecta directament la qualitat de vida de la ciutadania, en la mesura en què determina les línies estratègiques d'intervenció del govern, en un aspecte tan sensible i de tanta transcendència quotidiana com la disponibilitat i concepció dels equipaments públics, no només en els quatre anys de mandat sinó més enllà, donat que estem parlant d'una eina estratègica a mig termini.

La mateixa Carta Municipal, en el seu article 39, recorda com a un dels principis bàsics de la participació és l'accés a la informació. Hi ha, doncs, un mandat legal que es pot complir de manera formal, habilitant canals per recollir propostes o suggeriments de la ciutadania per omplir l'expedient administratiu i la seva tramitació, o bé se li pot reconèixer la importància que té, tot desplegant un procés de participació, que va més enllà del compliment purament formal dels preceptes indicats.

El context polític, econòmic i social actual, ha demostrat la necessitat de comptar amb la ciutadania en la presa de decisions sobre les actuacions municipals, així com l'eficàcia de les polítiques públiques quan són fruit del més ampli consens. La implicació i participació ciutadana en l'elaboració de les polítiques públiques és una eina de millora de la democràcia per la qual l'Ajuntament de Barcelona, tal i com recull la seva Carta Municipal, fa una aposta ferma.

03. OBJECTIUS DE LA MESURA

Un pla d'equipaments ha de preveure una adequada dotació d'equipaments públics, tot considerant com adequada, aquella dotació que garanteixi la igualtat en l'accés de la població del districte als diferents equipaments públics.

El Pla director d'equipaments té com a objectius:

- Sistematitzar en forma d'inventari la informació dels equipaments actuals, tant edificis i locals com sòl d'equipaments.
- Fer un anàlisi qualitatiu i de compliment de necessitats dels equipaments existents.
- Diagnosticar la xarxa d'equipaments actual i definir les necessitats a cobrir en el període de planificació.
- Proposar les actuacions a realitzar a curt, mitjà i llarg termini per adequar, optimitzar i/o millorar les dotacions existents i, si cal, crear-ne de noves.
- Planificar amb visió de conjunt, per assolir una distribució racional i equilibrada dels equipaments en el territori, evitant les disfuncions locacionals, amb concentracions excessives en determinades àrees, en detriment d'altres que puguin quedar desateses.
- Aprofundir en les condicions per a un aprofitament òptim dels equipaments, evitant duplicitats i adequant les seves dimensions a les característiques del territori i les possibilitats de gestió de les administracions responsables, per assegurar-ne la continuïtat i facilitar-ne una gestió sostenible.
- Generar un sistema d'indicadors d'avaluació que faciliti una anàlisi objectiva de l'ús i de les finalitats de cada equipament, permetent la visió estratègica dels gestors a mig i/o llarg termini.
- El Pla és l'instrument que permet donar resposta coherent a les inversions que es preveuen, els recursos i a la inversió.

04. METODOLOGIA de la redacció del Pla d'equipaments

a) MARC TEÒRIC I ESTRUCTURA

El Pla director d'equipaments analitza la situació actual dels equipaments i fa un treball de prospectiva, parteix d'unes hipòtesis demogràfiques d'evolució de la població, i d'un planejament urbanístic vigent (o en procés de redacció), i analitza les obligatorietats de prestació de servei i els estàndards disponibles, considerant les voluntats municipals, per finalment proposar un pla d'inversió per a l'adequació, l'optimització, l'ampliació o la creació de nous equipaments públics.

El Pla director d'equipaments esdevé un document de referència per a la planificació de les actuacions en aquest àmbit. Atès que no és un document obligatori a efectes legals, la seva redacció per part del Districte és potestativa. A més, el Districte decidirà si més enllà del seu ús com a eina de planificació, es creu convenient que sigui ratificat per l'òrgan de govern del Ple del Districte.

El Pla director d'equipaments cal que el redacti un equip pluridisciplinari, en què hi hagi especialistes com a mínim en els àmbits que es detallen a continuació:

- Programació d'equipaments i planificació urbana, per tal d'analitzar i proposar les actuacions en termes de coneixement de la realitat urbana i de la planificació urbanística, però alhora des del coneixement de les particularitats funcionals de cada tipologia d'equipament i activitat.
- Demografia, per tal de fer unes projeccions demogràfiques del futur del Districte, atenent a totes les variables que el condicionen.
- Avaluació de costos i planificació d'inversions, per avaluar l'import de les inversions que cal fer i el manteniment, però, sobretot, per analitzar la capacitat inversora municipal per als propers anys i temporitzar les inversions en funció d'això.

Hi ha tres agents, a part del equip redactor, implicats en el Pla director d'equipaments, és molt important que en tot el procés hi hagi una col·laboració estreta entre totes les parts per tal de garantir un treball transversal. També hi haurà mecanismes per enfortir aquest debat transversal.

1. El comitè de direcció del Districte és qui lidera el procés, és qui coneix la complexitat dels barris i ha de facilitar-los informació referent al districte, als equipaments, a la planificació urbanística, a la planificació sectorial i també als pressupostos dels darrers exercicis i, d'acord amb això, l'equip redactor ha d'analitzar, diagnosticar i proposar.

Aquest té per objectiu **liderar** i motivar la participació i la implicació de totes les àrees del districte, ja que per la complexitat i la diversitat d'informació que inclou el treball aquesta participació activa és imprescindible.

2. La Comissió de Govern és qui defineix les línies generals del treball i dóna les directrius a seguir, planifica els terminis de redacció, per tal de garantir l'assoliment de l'objectiu tècnic i assegurar que el pla d'equipament sigui el més participatiu i més fidel a la realitat del districte, informant periòdicament del treball realitzat a través del espais de participació establerts. El Districte de Sants-Montjuïc considera clau la implicació de la ciutadania i, per tant, creu important les aportacions i propostes ciutadanes, tant organitzades com les no organitzades doncs la seva totalitat és aquella que serà usuària dels equipaments públics que donarà com a resultat aquest pla d'equipaments.

3. Comissió de seguiment: és un espai de debat, revisió i validació de l'evolució del procés

- **Composició:** La Comissió aplega representants de l'administració, de la societat civil i els representants de les forces polítiques del Districte.
- **Objectius:** Analitzar i validar els documents a tenir en compte i per rebre i avaluar els resultats. Fer la valoració final de les propostes i treballar-les conjuntament amb els polítics i tècnics municipals, per tal de consensuar-les i incorporar-les al Pla d'Equipaments que es portarà a aprovació del Ple.

La feina en conjunt dels diferents agents garanteix la qualitat final del treball:

- En una primera etapa, i com a punt de partida, caldrà que el promotor validi l'inventari.
- En una segona fase, cada àrea municipal haurà de revisar la diagnosi sectorial de l'estat actual i les previsions de futur i, globalment, s'haurà de donar el vist i plau, tant a la hipòtesi de creixement demogràfic, com a la diagnosi econòmica del districte, pas previ a la definició de les propostes. I finalment, el promotor farà la validació d'aquestes i de la seva proposta de prioritització en el temps, abans del lliurament definitiu del treball.

Ens nodrirem, també, d'un equip de participació que organitzarà i dinamitzarà el procés, i generarà els informes corresponents per tal que l'equip redactor pugui incorporar les aportacions de la ciutadania al treball. L'equip d'especialistes treballarà solidàriament, amb visió global del Districte i amb una única coordinació que farà les funcions de direcció de l'equip i d'interlocució amb el client, per tal de facilitar-ne la gestió. Aquest equip haurà de tenir en compte tots els debats, discussions, anàlisis i processos participatius que ja s'han realitzat al Districte i crear-se de nous si es creu convenient intentant no repetir cap procés ja realitzat. Aquesta coordinació vetllarà per la qualitat del document i pel compliment de terminis.

b) PROPOSTA METODOLÒGICA:

La redacció d'un Pla director d'equipaments és una feina que s'estructura en cinc fases diferenciades:

1. Inventari
2. Anàlisi i diagnosi
3. Propostes
4. Pla d'inversió
5. Redacció final

1. Inventari

Aquesta fase consisteix en obtenir totes les dades dels equipaments i el sòl existents al Districte necessaris per a la realització de la posterior anàlisi i diagnòsi, a través del treball de camp i les entrevistes amb l'equip tècnic del Districte. La identificació tipològica, la localització, la titularitat, les superfícies, la informació urbanística, l'oferta de serveis, la descripció dels espais i tota aquella altra informació que es consideri rellevant, dels equipaments existents, dels locals on s'ofereix un servei a la ciutadania i del sòl d'equipament segons el planejament vigent, siguin públics o privats, convenientment classificats per tipologies i propietat; quedarà recollida.

Tota aquesta informació s'ha d'estructurar en fitxes descriptives dels equipaments existents i els solars disponibles i en plànols temàtics de la seva ubicació. El contingut mínim d'aquestes fitxes és diferent segons es tracti d'un equipament municipal, un de privat, un local de lloguer, un local municipal, un sòl d'equipaments o un sòl ubicat en un àmbit de planejament en tràmit.

2. Anàlisi i diagnòsi

En funció del inventari en aquesta fase es treballaran ens següents objectius:

- Detectar disfuncions, dèficits i/o possibles millores i optimitzacions dels equipaments existents a dia d'avui.
- Preveure els serveis necessaris en el futur.
- Detectar el sòl disponible, espais municipals i les reserves previstes, tot analitzant-ne la ubicació i les potencialitats.
- Conèixer l'estratègia urbana del Districte.
- Analitzar la capacitat inversora del Districte de Sants-Montjuïc. Per fer-ho, cal analitzar les dotacions d'equipaments tenint present:
 - L'obligatorietat de prestació de servei segons competències municipals i població.
 - Els estàndards i/o referències existents, tot i que no siguin d'obligat compliment.
 - La planificació realitzada per altres administracions segons les seves competències.
 - Les voluntats de servei segons el model de Districte desitjat.
- Estudiar la situació demogràfica actual i les projeccions demogràfiques, per conèixer i fer una estimació de la població a la qual s'haurà de donar servei en el període de planificació del pla.

El fruit d'aquesta anàlisi s'ha de materialitzar en un llistat de necessitats a cobrir degudament justificades, un recull de criteris i pautes d'actuació d'acord amb el model del districte per encaixar les necessitats detectades i un dimensionat de la capacitat d'inversió municipal.

- A. Els equipaments existents s'agruparan per tipologies per a la seva anàlisi. Per a cadascuna de les tipologies d'equipaments.
- B. El document recollirà les línies estratègiques de forma explícita.
- C. En aquest apartat l'equip redactor també sintetitzarà el contingut de la diagnòsi. S'estructurarà en dos apartats:
 - a. Equipaments. Pel que fa a equipaments, per a cada tipologia caldrà enumerar les necessitats detectades i descriure-les.
 - b. Les conclusions pel que fa a l'anàlisi de sòl solen ser més genèriques. Hi pot haver casos puntuals en què sí que sigui convenient codificar-les per a la posterior traçabilitat de la proposta.

3. Propostes

La diagnosi realitzada se sotmetrà a diàleg intern amb l'equip tècnic i el polític del Districte per incorporar la visió estratègica; que serà treballada també en la Comissió de Seguiment.

A partir d'aquí, es plantejaran unes primeres propostes, que concretaran en forma d'actuació segons les necessitats detectades. De cada proposta s'haurà de fer una estimació econòmica, una prioritització en el temps i una proposta, o varies, d'ubicació en el territori. En el cas de nous equipaments i ampliacions d'existents, també es farà una estimació del cost anual de manteniment.

Aquest apartat constarà de tres parts: uns aclariments previs, unes fitxes descriptives de cada actuació o proposta i unes taules resum de les actuacions proposades.

- A. *Les prioritats considerades.* Caldrà definir quan es considera una prioritat alta, mitjana o baixa, a quines anualitats en l'àmbit de Pla ens estem referint.
- B. *Fases de desplegament de la proposta.* Cal definir en aquest apartat quines fases es tenen en compte a l'hora d'establir el calendari d'una determinada actuació.
- C. *Import d'inversió.* Caldrà que en aquest apartat quedin recollits els imports d'inversió que es consideren per a cada tipologia d'equipament, partint de mòduls.
- D. *Quadres resum.* Es completarà l'apartat amb uns quadres resum de les propostes, agrupats per tipologies, fent constar les dades més significatives i la inversió prevista per a cadascuna.

4. Pla d'inversió

Les propostes plantejades caldrà contrastar-les amb l'equip de govern. A partir d'aquí, caldrà prioritzar-les en el temps segons les necessitats, l'evolució de la població i els objectius estratègics establerts i tenint en compte la previsió de recursos necessaris per portar-les a terme, transformades ja en actuacions concretes. La programació d'actuacions ens permet posar en relació el moment en què podem disposar dels recursos amb les actuacions previstes.

Els documents finals de generar són unes fitxes descriptives de cada actuació, el pla d'inversió, a curt, mitjà i llarg termini, i un quadre resum de totes les actuacions per tipologies, ubicades també sobre la cartografia del Districte, i un llistat del sòl que quedarà disponible un cop plantejades les propostes sobre el territori.

El pla d'inversió ha de fixar uns objectius, basats en l'anàlisi prèvia i en la capacitat financera. Aquests objectius hauran de ponderar-se respecte de les capacitats del districte i sense comprometre els pressupostos municipals més enllà del que seria raonable. El pla d'inversió inclourà les taules resum de previsions de desplegament i inversió prevista, segons les prioritats proposades. Cal tenir present que algunes actuacions poden quedar sense anualitat assignada, en cas que es tracti d'alguna demanda o bé no sigui un servei obligat, o bé no hi hagi disponibilitat pressupostària. Es pot donar el cas que alguna prioritat o algun emplaçament no tingui un ple consens. En aquest cas, pot succeir que alguna actuació quedi recollida amb diverses alternatives, per exemple, d'ubicació.

5. Redacció final

Redacció final del Pla d'Equipaments amb els següents apartats:

1. Objectius del treball
2. El Districte. Situació actual
3. El Districte. Línies de futur
4. Demografia
5. Metodologia de treball
6. Inventari

7. Anàlisi i diagnosi
8. Context econòmic
9. Criteris de les propostes
10. Propostes :
 - Curt termini: Inclou els projectes que està previst dur a terme en aquest mandat. Es tracta de projectes que ja estan en marxa o que ja tenen fixada una previsió pressupostària pels propers anys.
 - Mig termini: Inclou els projectes que es preveu dur a terme en una segona etapa, entre els anys 2019 i 2023.
 - Llarg termini: Inclou els projectes que es preveu dur a terme en una tercera etapa del pla. Es tracta de projectes que, per la seva complexitat o pressupost o per la necessitat detectada, no es preveu que puguin assumir-se abans.

05. FASES I CALENDARITZACIÓ

- *Fase 1: Inventari (Setembre – Desembre 2016)*
- *Fase 2: Anàlisi i diagnosi (Desembre 2016 – Març 2017)*
- *Fase 3: Propostes (Febrer – Abril 2017)*
- *Fase 4: Pla d'inversió (Abril - Maig 2017)*
- *Fase 5: Redacció final del Pla d'Equipaments (Maig - Juliol 2017)*